	REHBER	Doküman No:	AKR-Pr01-Rh-004-Rv02
	Helal Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarına Yönelik Şahit/Tanık Denetimi Uygulama Rehberi	Yayın Tarihi:	16.09.2019
		Revizyon Tarihi/No:	12.09.2022/Rv02
		Sayfa No:	1/9

1. AMAÇ VE KAPSAM

Bu rehberin amacı, Helal Uygunluk Değerlendirme Kuruluşu (HUDK) tarafından yürütülen helal uygunluk değerlendirme faaliyetlerinin Helal Akreditasyon Kurumu (HAK) tarafından gözlemlenmesini içeren şahit [tanık] denetimine ait usul ve esasları belirlemektir.

HUDK'dan helal uygunluk değerlendirme hizmeti talep eden üçüncü tarafların, yine HUDK tarafından tetkik edilmesi esnasında HAK'ın şahit denetimi gerçekleştirmesi aşağıda verilen kapsamlara yöneliktir:

- 1- HUDK'nın helal uygunluk değerlendirme programlarının ve prosedürlerinin yetkin ve tarafsızca uygulandığının sahada doğrulanması,
- 2- HUDK tarafından üçüncü taraflara HAK'tan akredite olduğu kapsamlarda ilgili normatif çerçeve uyarınca uygunluk değerlendirme hizmeti verilip verilmediğinin takip edilmesi,
- 3- HUDK tetkikçilerinin yeterliliğinin helal uygunluk değerlendirme şartlarına, OIC/SMIIC Helal Standartlarına ve ilgili diğer normatif dokümanlarda belirtilmiş kurallara uygun olup olmadığının gözlemlenmesi ve değerlendirilmesi,
- 4- HUDK'nın akredite olduğu kapsamdaki uygulama yeterliliğinin temsili bir örneğinin elde edilmesi.

HAK tarafından ürün/hizmet/yönetim sistemi belgelendiren kuruluşlara yönelik planlama ve takip eden karar alma süreçlerine esas teşkil edecek kurallar için HUDK'ların "Helal Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarına Yönelik Şahit/Tanık Denetimi Planlama Rehberini (AKR-Pr01-Rh-006)" incelemeleri gerekir.

2. TANIMLAR VE KISALTMALAR

Baş Denetçi: Görevlendirildiği helal akreditasyon denetiminde bütün işleymen ve denetim ekibinden sorumlu olan denetçidir.

Bildirimli Şahit Denetimi: HUDK'nın akreditasyon kapsamı dâhilinde yürütülen helal uygunluk değerlendirme faaliyetlerinin HAK tarafından üçüncü tarafın sahasında, HUDK'ya önceden haber verilerek gözlemlenmesidir.

Bildirimsiz Şahit Denetimi: HUDK'nın akreditasyon kapsamı dâhilinde yürütülen helal uygunluk değerlendirme faaliyetlerinin HAK tarafından HUDK'ya önceden haber verilmeden planlanması, organize edilmesi ve akabinde üçüncü tarafın sahasında gözlemlenmesidir.

Denetçi: HAK tarafından belirli bir helal uygunluk değerlendirme kuruluşunu bireysel olarak veya bir ekibin parçası olarak denetlemek üzere görevlendirilmiş kişidir.

Gözetim: Akredite edilmiş HUDK'nın helal akreditasyon şartlarını yerine getirmeye devam edip etmediğinin takibini içeren denetim faaliyetleridir.

Helal Akreditasyon Denetimi: Denetim ekibinin oluşturulması aşamasından başlanarak, doküman kontrol, gerekliyse ön denetim, ofis denetimi ve şahit denetimi ile söz konusu denetimlerin bulgularının raporlanmasını içeren süreçtir.

	REHBER	Doküman No:	AKR-Pr01-Rh-004-Rv02
	Helal Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarına Yönelik Şahit/Tanık Denetimi Uygulama Rehberi	Yayın Tarihi:	16.09.2019
		Revizyon Tarihi/No:	12.09.2022/Rv02
		Sayfa No:	2/9

Helal Uygunluk Değerlendirme Kuruluşu (HUDK): Ulusal ve uluslararası kabul görmüş teknik kriterlere göre helal uygunluk değerlendirme faaliyeti gösteren kuruluştur.

Ofis Denetimi: HUDK'nın helal akreditasyon talebinde bulunduğu kapsamda, yönetim sistemi ve teknik yeterliliğinin akreditasyona esas alınan uluslararası standartlar ile tamamlayıcı kriterleri ihtiva eden dokümanların (HAK rehberleri, yasal mevzuat vb.) gerekliliklerinin yerine getirilip getirilmediğinin ve mevcut yönetim sisteminin sürdürülebilir olup olmadığının tespit edilmesidir.

Proje Koordinatörü: Helal Akreditasyon Dairesi Başkanlığı tarafından görevlendirilen, başvuruda bulunan ve/veya akredite edilen HUDK ile helal akreditasyon faaliyetlerinin her aşamasında her türlü teknik/ıdari irtibatı sağlayan ve koordinasyon ile sekreteryaya işlemlerini yürüten HAK personelidir.

Şahit [Tanık] Denetimi: HUDK tarafından helal akreditasyon kapsamı dâhilinde yürütülen/yürütülecek helal uygunluk değerlendirme faaliyetlerinin HAK tarafından üçüncü tarafın sahasında gözlemlenmesidir.

Tetkik: HUDK'dan helal uygunluk belgesi talep eden imalatçı/hizmet sunucunun ilgili normatif çerçeveye uygun hareket ettiğinin doğrulanması için HUDK tarafından gerçekleştirilen sistematik prosedürdür.

Tetkikçi: HUDK tarafından belirli bir üçüncü tarafı bireysel olarak veya bir ekibin parçası olarak tetkik etmek üzere görevlendirilmiş olan yetkin kişidir.

Üçüncü taraf: HUDK'nın belgelendirdiği imalatçı, hizmet sunucu veya gerçek kişidir.

3. UYGULAMA ESASLARI

3.1.Genel Kurallar

Şahit denetimi, kural olarak, HUDK'dan uygunluk değerlendirme hizmeti alan (*örneğin belgelendirilen*) üçüncü tarafın sahasında yapılır. Üçüncü tarafın bir gerçek kişi olması halinde buradaki saha, sınav yerini ifade eder.

HAK, HUDK tarafından gerçekleştirilen tetkike/sınava şahitlik ederken tetkikin gidişatına etki edecek herhangi bir müdahalede bulunmaz, herhangi bir yönlendirme yapmaz.

Şahit denetimleri 2 türlü tertip edilebilir: HUDK'ya haber vererek (bildirimli) veya haber vermeyerek (bildirimsiz).

Bildirimli şahit denetimi; ilk akreditasyon, gözetim, kapsam genişletme ve yenileme denetimlerinde akreditasyon talep edilen/akredite olunan her bir helal akreditasyon programı için bu rehberde yer alan kurallara göre yapılır.

HUDK ile ortaklaşa planlama olmadan, HAK'ın bizzat kendisinin seçeceği üçüncü taraf tetkikinin/belgelendirme sınavının gözlemlenmesi anlamına gelen bildirimsiz şahit denetimi ise kural olarak ilk akreditasyon denetimi hariç diğer tüm denetim süreçlerinde uygulanabilir.

	REHBER	Doküman No:	AKR-Pr01-Rh-004-Rv02
	Helal Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarına Yönelik Şahit/Tanık Denetimi Uygulama Rehberi	Yayın Tarihi:	16.09.2019
		Revizyon Tarihi/No:	12.09.2022/Rv02
		Sayfa No:	3/9

HAK, HUDK'nın hangi tetkiklerine şahitlik edileceğine karar verirken aşağıda yer alan hususları dikkate alır:

- a) Helal belgeli üçüncü tarafların yönetim sisteminin hedeflenen sonuçları karşılayabilme kabiliyetini etkileyebilecek proses karmaşıklığı,
- b) Üçüncü tarafların tabi olduğu mevzuat şartları,
- c) Üçüncü taraflara uygulanacak tetkik/sınav metotları (*birleşik tetkikler, entegre tetkikler, çoklu saha tetkikleri vb.*)
- d) Helal belgeli üçüncü taraflara ilişkin ilgili taraflardan gelen şikâyet ve geri bildirimler,
- e) HUDK'ya ilişkin ilgili taraflardan gelen şikâyet ve geri bildirimler,
- f) HUDK'nın iç tetkik ve yönetimin gözden geçirmesi çıktıları,
- g) HUDK'nın iş süreçleri, genel faaliyet kapsam ve ölçeğinde meydana gelen değişiklikler (*faaliyet alanının genişlemesi, tesis ve personel artırımı vb.*),
- h) HUDK'nın akredite olduğu her bir kapsamda uygunluk değerlendirme hizmeti sunduğu üçüncü taraf sayısı,
- i) HUDK'ya yönelik daha önce gerçekleştirilen ofis, şahit ve takip denetimlerinin sonuçları,
- j) HUDK'nın akredite olduğu kapsamlarda verdiği belge sayısı,
- k) HUDK'nın toplam tetkikçi/sınav yapıcı sayısı ve bunların niteliği,
- l) HUDK'nın üçüncü taraflara yönelik tetkiklerinin/sınavlarının gerçekleştirildiği ülkeler, bölgeler ve şehirler,
- m) HUDK'nın diğer akreditasyon alanlarından gelen tecrübesi,
- n) HUDK'nın operasyonlarını yönetebilme kabiliyetine dair geçmiş dönemde HAK tarafından yapılan değerlendirmeler.

OIC/SMIIC 34:2020 Standardı uyarınca akredite olacak/olmuş personel belgelendirme kuruluşlarına yönelik hangi belgelendirme sınavlarına şahitlik edileceğine ilişkin detaylar ise "Personel Belgelendirme Kuruluşlarının Helal Akreditasyonu Rehberinde (AKR-Rh-006)" belirtilmiştir.

Daha önce şahit denetiminden geçmiş bir üçüncü tarafta, zaruret olmadığı müddetçe, aynı çevrim içerisinde ikinci bir şahit denetimi gerçekleştirilmez. Bu yönde karar alma durumu HAK'ın tasarrufundadır¹.

Belirli bir kapsam/kategoride daha önce gözlemlenen tetkik ekibi üyelerinin/sınav yapımcıların tekrar aynı kapsam/kategoride izlenmemesi esastır. Zorunlu durumlarda bu kuralın dışına çıkılması HAK'ın tasarrufundadır.

HAK, her bir helal akreditasyon çevrimi için akreditasyon talep eden/akredite olan HUDK'ya yönelik denetim programı ve planlarında şahit denetimine ilişkin detaylara da yer verir. Helal

¹ Denetime konu olan ulusal ve uluslararası standart, ürün/ürün grubu ve/veya tetkik ekibinin farklı olması durumunda bu kurala istisna getirilebilir ve aynı üçüncü tarafta ikinci bir şahit denetimi gerçekleştirilebilir. Benzer şekilde, helal akreditasyon talep eden/akredite olmuş kuruluşun uygunluk değerlendirme hizmeti sunduğu üçüncü taraf sayısının kısıtlı olması durumunda da bu kurala istisna getirilebilir.

	REHBER	Doküman No:	AKR-Pr01-Rh-004-Rv02
	Helal Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarına Yönelik Şahit/Tanık Denetimi Uygulama Rehberi	Yayın Tarihi:	16.09.2019
		Revizyon Tarihi/No:	12.09.2022/Rv02
		Sayfa No:	4/9

akreditasyon çevrimi boyunca her yıl için en az bir (1) bildirimli şahit denetimi, ihtiyaç görülmesi halinde de bildirimsiz şahit denetim yapılır. Bu kurala istisna teşkil edebilecek unsurlar aşağıda özetlenmiştir.

HUDK'nın şahit denetimi organize etmesini engelleyecek düzeyde ağır kaza, salgın hastalık, yangın, yer sarsıntısı ve su baskını gibi afetler veya HUDK'nın kontrolü ve iradesi dışındaki mücbir sebep hallerinde şahit denetimi gerçekleştirilmeyebilir. Bu durum yalnızca akredite olmuş HUDK'ların gözetim denetimlerinde geçerlidir. Diğer taraftan yukarıda belirtilen şartlar altında ilk helal akreditasyon denetimi de dahil olmak üzere şahit denetimleri uzaktan denetim yöntemleriyle yapılabilir. Mücbir sebep durumunun ortadan kalkmasından sonra yapılacak gözetim denetimlerinde yapılmayan ve/veya uzaktan gerçekleştirilen şahit denetimlerinin yerinde yapılması HAK'ın tasarrufundadır.

Tetkik edilen üçüncü tarafa ait dokümantasyona ve kayıtlara HAK denetçileri de talep etmeleri durumunda HUDK tetkikçileri vasıtasıyla erişim sağlar.

Kural olarak ürün/hizmet/yönetim sistemi belgelendirme kuruluşlarının ilk akreditasyon denetiminde HUDK'nın asgari olarak bir (1) tane aşama-1 tetkikini şahit denetimi için organize edebilmesi gerekir². Seçilecek aşama-1 tetkikinin hangi alt kapsamdan olabileceğine ilişkin karar, Proje Koordinatörü ile Baş Denetçi tarafından HUDK'nın tetkik planlaması da göz önüne alınarak verilir. HUDK'nın akreditasyon talep ettiği bütün alt kategoriler için aşama-1 tetkiki göstermesine gerek olup olmadığına HAK Denetim Ekibi karar verir. Helal akreditasyon yenileme denetiminde aşama-1 tetkiki görülüp görülmeyeceğine ilişkin karar da yine HAK Denetim Ekibinin tasarrufundadır.

3.2.HUDK Yükümlülükleri

HAK'tan **ilk defa** akredite olacak HUDK'lar, "Doküman Kabulü ve Kontrolü" aşamasında asgari dört (4) ay içinde planlanmış ve teyit edilmiş tetkiklerinin/sınavlarının (*tarih, yer, tetkik ekibinin kimlerden oluştuğu, tetkik tipi ve kapsamı, vs.*) yer aldığı tetkik/sınav listesini güncel statü, sorumlu oldukları proses vb. bilgileri içerecek şekilde personel listesiyle beraber HAK'a bildirir.

İlk helal akreditasyon denetimi öncesi tetkik/sınav listesini göndermeyen HUDK'lara şahit denetimi gerçekleştirilemeyeceğinden, helal akreditasyon başvurusu olumsuz sonuçlandırılır.

HAK'ın tayin ettiği Proje Koordinatörü ile Baş Denetçi, HUDK ile irtibata geçerek tetkik/sınav listesini değerlendirmek suretiyle risk unsurlarını da göz önünde bulundurarak şahit olunacak tetkikleri/sınavları belirler.

² Şahit/tanık olunacak ilk belgelendirme tetkikinin Aşama 1 ve Aşama-2'sinin öncelikle aynı üçüncü tarafta yapılması şartı aranır, makul bir gerekçe ile bunun mümkün olmadığı durumlarda farklı organizasyonlarda yapılması kabul edilebilir.

	REHBER	Doküman No:	AKR-Pr01-Rh-004-Rv02
	Helal Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarına Yönelik Şahit/Tanık Denetimi Uygulama Rehberi	Yayın Tarihi:	16.09.2019
		Revizyon Tarihi/No:	12.09.2022/Rv02
		Sayfa No:	5/9

Hâlihazırda HAK'tan akredite olmuş HUDK'lar; yenileme ve kapsam genişletme başvuruları sırasında asgari dört (4) ay içerisinde planlanmış ve teyit edilmiş tetkiklerinin/sınavlarının listesi ile güncel personel listesini HAK'a iletir.

Gözetim denetimlerinde de benzer şekilde HUDK'lar, talep edilmesi halinde HAK'ın gerçekleştireceği gözetim denetiminden en az bir (1) ay önce planlanmış ve teyit edilmiş tetkiklerinin/sınavlarının yer aldığı listeyi güncel personel listesiyle beraber HAK'a bildirir.

Denetim öncesi tetkik/sınav listesini göndermeyen akredite HUDK'lara gözetim, kapsam genişletme veya yenileme denetimi gerçekleştirilemeyeceğinden; HAK tarafından denetimin türüne göre askıya alma, kapsamın genişletilmemesi veya akreditasyonun yenilenmemesi gibi tasarruflarda bulunulabilir.

HUDK, HAK tarafından bildirimli şahit denetimi yapılacak imalatçı/hizmet sunucuya ait aşağıda yer alan doküman ve kayıtları en geç bir (1) hafta öncesine kadar eksiksiz olarak Proje Koordinatörüne teslim etmelidir. Bu dokümanların Türkçe ya da İngilizce dışında bir dilde olması halinde HAK HUDK'dan tercüme talep edebilir:

- Üçüncü tarafın el kitabı (*varsa kalite, çevre, gıda güvenliği ve/veya diğer yönetim sistemine ilişkin*),
- Üçüncü tarafın yönetim sistemine ilişkin ana prosedürler (varsa),
- Üçüncü tarafa yönelik mevcut tetkik planı ve varsa önceki tetkik raporları,
- Üçüncü tarafı tetkik edecek HUDK ekibinin yeterliliğini ispatlayıcı kayıtlar,
- HUDK'nın yaptığı tetkik zamanının hesabına ilişkin kayıtlar ve gerekli görülen diğer dokümanlar ve kayıtlar.

Tetkik açılış toplantısından ve sınav başlangıcından önce; şahit denetiminin kapsamının teyidi amacıyla HAK denetim ekibi ile HUDK tetkik ekibi/sınav yapımcıları arasında kısa bir toplantı gerçekleştirilebilir.

3.3.HAK Denetim Ekibinin Sorumluluk ve Yetkileri

HAK denetim ekibi, şahit denetiminin açılış toplantısında; tetkik/sınav başlamadan evvel üçüncü tarafın temsilcisi ile:

- Ekibin hangi yetkiye istinaden ve hangi amaçla tetkikte/sınavda yer aldığını,
- HAK'ın tetkik sürecindeki/sınavdaki varlığının HUDK'nın tetkik sürecini/sınavını ve çıktılarını hiçbir yönde etkilemeyeceğini

paylaşır.

HAK Denetim Ekibinden birisi İslami Konular Uzmanı olmak kaydıyla en az iki (2) üye şahit denetimlerine HUDK'nın yapacağı tetkike *üretim hatlarının HUDK personeline değerlendirilmesini de içerecek şekilde açılış toplantısından kapanış toplantısına kadar olan* bütün süreci görecektir. HAK'ın şahitliği için, üretici/hizmet sunucunun belgelendirme kapsamı dahilinde aktif olarak çalıştığı ya da rutin iş akışının sürdüğü gün ve saatlerde tetkik edilmesi esastır (Bakınız OIC/SMIIC 2:2019 Madde 9.1.2).

	REHBER	Doküman No:	AKR-Pr01-Rh-004-Rv02
	Helal Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarına Yönelik Şahit/Tanık Denetimi Uygulama Rehberi	Yayın Tarihi:	16.09.2019
		Revizyon Tarihi/No:	12.09.2022/Rv02
		Sayfa No:	6/9

Benzer şekilde bir personel belgelendirme kuruluşunun gerçekleştireceği sınavın da tipi ne olursa olsun (yazılı, yazılı ve sözlü, sözlü, doğrudan gözlem ile performans dayalı, bilgisayara dayalı vb.) baştan sona izlenmesi esastır. Bu süreçlerin izlenmesi esnasında gerekli olması halinde HAK Denetim Ekibi iş bölümüne gidebilir.

HAK denetçilerinin tetkik/sınav esnasında şahitlik etmek istediği hususlar bulunuyorsa, bunların neler olduğu tetkike/sınavla başlanmadan evvel HUDK baş tetkikçisi/sınav yapıcısı tarafından üçüncü tarafın temsilcisine bildirilir ve gerekli hazırlıklar yürütülür.

Genel itibarıyla bir (1) HAK denetçisinin HUDK'nın teknik uzmanı da dâhil en fazla üç (3) kişilik bir tetkik/sınav ekibini izleyebileceği şekilde planlama yapılır. Bu sayının üzerine çıkıldığında HAK yukarıda sayılan faktörleri dikkate alarak denetçi sayısını artırabilir. HAK'ın şahit denetimlerinde görevlendireceği denetçi sayısı 3.1. başlığındaki (a)-(n) maddelerinde sıralanmış unsurlara bağlı olarak değişebilir.

HAK Denetim Ekibi, ilgili imalatçı/hizmet sunucunun kalite, çevre, gıda ve/veya diğer yönetim sistemi ile ilgili bir görüş belirtmez. Benzer şekilde sınavına şahitlik edilen kişinin vermiş olduğu cevaplar ya da sınav performansı ile alakalı HAK Denetim Ekibi hiçbir yorum yapmaz. Ancak HAK denetim ekibi şahit olunan tetkikle/sınavla ilgili HUDK'nın personeliyle tetkik/sınav aralarında veya kendi aralarında yapmış oldukları toplantılarda, sınavın/tetkikin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla, bilgi alışverişinde bulunabilir ve sorularını paylaşabilir.

HAK Denetim Ekibi, şahit denetiminin hedef ve kapsamı ile ilgili olduğunda, HUDK'nın düzenlediği tetkik raporunu, sınav kayıtlarını ve gerekli olan herhangi bir ilave bilgiyi alma hakkına sahip olup müdahalede bulunmamak kaydıyla gözden geçirebilir.

HAK şahit olduğu helal uygunluk değerlendirme faaliyetleri sırasında HUDK ile ilgili önemli bir uygunsuzluk tespit ederse; uygunsuzluğun mahiyetine bağlı olarak, tekrar şahit denetimi gerçekleştirmeye karar verebilir.

Şahit denetiminin tekrar edilmesine sebep olan uygunsuzluğun mahiyeti;

- Tetkik edilen/sınav yapılan teknik alanla ilgili ise aynı sektörel kapsamda şahit denetimi gerçekleştirilebilir.
- HUDK tetkik/sınav ekibinin yetkinlikleri ile alakalı ise, HUDK'nın ilk şahit denetimindeki ekibin aynısının gözlenmesi sağlanır. Bu durumda esas alınan standart ve sektörel kapsamın ilk tetkikle/sınavla aynı olup olmayacağı hususu, ilgili yetkinlik halinin kişisel veya mesleki olup olmadığına bağlıdır.

HAK, şahit denetimleri esnasında HUDK'nın belli kapsamlardaki yeterliliğini değerlendirmek üzere gerekli görüldüğü durumlarda gözlemlenen tetkik/sınav ekibi ile mülakat da yapabilir.

HUDK, şahitlik edilen tetkik neticesinde imalatçıya/hizmet sunucuya yönelik bir takip tetkiki öngörmüş ise, bahse konu takip tetkikine HAK tarafından da katılım sağlanabilir. Bu yöndeki kararı baş denetçi verir.

	REHBER	Doküman No:	AKR-Pr01-Rh-004-Rv02
	Helal Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarına Yönelik Şahit/Tanık Denetimi Uygulama Rehberi	Yayın Tarihi:	16.09.2019
		Revizyon Tarihi/No:	12.09.2022/Rv02
		Sayfa No:	7/9

Şahit denetimlerinde HAK Denetim Ekibinin aşağıdaki hususları incelemesi ve gözlemlerini ve değerlendirmelerini “Şahit Denetim Raporlarına (AKR-Pr01-Ra-003 ve AKR-Pr01-Ra-008) aşağıdaki asgari unsurları içerecek şekilde aktarması beklenmektedir:

- Şahit olunan tetkikte/sınavda görev alan personel yetkinliği (*bilhassa AKR-KL-001 kodlu uygulama dokümanı ile ilgili standarttaki yetkinlik kriterlerine uygunluk*),
- Şahit olunan tetkikte/sınavda yer alan personele HUDK tarafından gerekli tüm bilgi ve belgelerin sağlanmış olup olmadığı,
- Şahit olunan tetkikte/sınavda yer alan personelin HUDK’nın programında ve ilgili standartta tanımlandığı haliyle prosedürleri tamamıyla ve doğru bir şekilde uyguluyor olup olmadığı (*Örneğin HUDK’nın prosedürünün dışına çıkan kişisel uygulamalar yapıp yapılmadığı*),
- Şahit olunan tetkik/sınav esnasındaki tüm gözlemlerin ve uygunsuzlukların hem HUDK’nın programına hem de ilgili OIC/SMIIC Helal Standartlarına doğru atıflarla kayıt altına alınıp alınmadığı,
- Düzenlenen rapor ve tutanakların HUDK’nın şartlarına, ilgili OIC/SMIIC Helal Standartlarının şartlarına ve varsa ilgili yasal şartlara uygun olup olmadığı,
- Varsa şahit olunan tetkik/sınav esnasında gözlemlenen dış kaynak kullanımının (*numunelerin alınması gibi*) uygun olup olmadığı.

Şahit Denetim Raporlarının öze odaklanarak, anlaşılır, muğlaklığa yer vermeden, üçüncü taraftan ziyade HUDK yetkinliğini ölçmeye imkân sağlayacak bulgularla kaleme alınması esastır.

Tetkik kapanış toplantısının veya sınavın bitimini müteakip HAK Denetim Ekibi, görüşlerini mümkün olduğu takdirde HUDK’nın gözlemlenen tetkik ekibine/sınav yapıcısına aktarır. Mümkün olmayan durumlarda şahit denetimiyle ilgili bulgular ofis denetiminin kapanış toplantısında açıklanır. Eğer şahit denetimleri, tamamlanmış itibariyle ofis denetiminin sonrasına bırakılmışsa HUDK, bu şahit denetimlerinde tespit edilebilecek uygunsuzluklar hakkında HAK tarafından kendisine iletilecek ana denetim raporları (AKR-Pr01-Ra-002 ve AKR-Pr01-Ra-007) vasıtasıyla bilgilendirilir.

Helal akreditasyon çevrimi boyunca HAK Denetim Ekibinin, HUDK’nın havuzunda bulunan mümkün olduğunca farklı baş tetkikçi, tetkikçi, sınav yapıcı ve teknik uzmanları şahit denetimlerinde izlemesi gerektiğinden, HUDK’nın organize ettiği tetkiklerde/sınavlarda buna uygun görevlendirme yapması beklenir. HAK gerekli gördüğü durumlarda, daha önce şahitlik edilen başka HUDK’ların şahit denetimlerinde veya aynı üçüncü tarafın birden fazla kapsamındaki şahit denetimlerinde ekipte yer almış olan tetkik ekibi üyelerinin/sınav yapıcılarının değiştirilmesini talep edebilir.

HAK, kendi çalışanlarını bahse konu şahit denetimlerinde gözlemci sıfatıyla görevlendirebilir.

İlk akreditasyon denetiminde HUDK’nın başvurduğu her bir alt kategori için (*ürün, hizmet ve yönetim sistemi belgelendirmesi için OIC/SMIIC 2:2019 Standardında, kişilerin belgelendirilmesi için de personel belgelendirme kuruluşunun program detaylarında*

	REHBER	Doküman No:	AKR-Pr01-Rh-004-Rv02
	Helal Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarına Yönelik Şahit/Tanık Denetimi Uygulama Rehberi	Yayın Tarihi:	16.09.2019
		Revizyon Tarihi/No:	12.09.2022/Rv02
		Sayfa No:	8/9

belirtildiği haliyle) asgari bir şahit denetimi gösterilmesi şarttır. İlk akreditasyon denetiminde şahitlik edilecek tetkiklerin tipi (aşama-1 veya aşama-2) ve sınavların mahiyeti (yazılı, yazılı ve sözlü, sözlü, doğrudan gözlem ile performans dayalı, bilgisayara dayalı) HAK denetim ekibince yine bu rehberde sayılan ilkelere göre verilir. **Aynı alt kategori altında birden fazla tetkike/sınava şahitlik edilmesi gerekebilir.** Bu durum ilgili alt kategoride hem teknik hem de İslami düzeyde farklılaşan helallik kriterlerinin söz konusu olup olmadığına bağlıdır. Bu noktada ürün, hizmet ve yönetim sistemi belgelendirme kuruluşlarının “Helal Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarına Yönelik Şahit/Tanık Denetimi Planlama Rehberini (AKR-Pr01-Rh-006)” de mutlaka incelemeleri gerekir.

Bununla beraber, akreditasyon kararının verilmesinin ardından HUDK’nın akredite edildiği bütün kapsamlardaki belgelendirme kabiliyetine her bir gözetimde tümüyle değil çevrim süresi boyunca ayrı ayrı planlanarak şahitlik edilmesi esastır. Buna ilişkin bir örnek gösterim ürün/hizmet/yönetim sistemi belgelendirme kuruluşları için aşağıda verilmiştir:

Örnek: Akredite Helal Belgelendirme Kapsamları için Şahit Denetimi Planlaması

	Akredite Olunan Kapsam			
	BII: Tahıl ve bakliyat yetiştiriciliği	CIV: Dayanıklı ürünlerin işlenmesi	CI: Helal kesim	HIII: Turizm
İlk Akreditasyon Denetimi	X	X	X	X
Birinci Gözetim	X			
İkinci Gözetim			X	
Üçüncü Gözetim				X
Dördüncü Gözetim		X		
Yenileme	X	X	X	X

Not: ürün/hizmet/yönetim sistemi belgelendirme kuruluşları için çevrim süresi boyunca OIC/SMIIC 2:2019 Standardında tanımlanmış “alt kategoriler itibariyle” gözetim planlaması yapılır. Kuruluşun akredite olduğu “alt kategorilerin” çevrim boyunca yürütülecek her bir gözetimde en az 1 tane olmak kaydıyla dengeli bir şekilde gözlemlenmesi esastır.

Hazırlayan: Helal Akreditasyon Dairesi Başkanlığı	Onaylayan: HAK Yönetim Kurulu
--	--------------------------------------

	REHBER	Doküman No:	AKR-Pr01-Rh-004-Rv02
	Helal Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarına Yönelik Şahit/Tanık Denetimi Uygulama Rehberi	Yayın Tarihi:	16.09.2019
		Revizyon Tarihi/No:	12.09.2022/Rv02
		Sayfa No:	9/9

Belge Geçmişi:

Sayfa No:	Revizyon No:	Revizyon Nedeni:
Tüm	01	'Müşteri kuruluş' terimi 'üçüncü taraf' şeklinde değiştirilmiştir.
03	01	Helal akreditasyon çevrimi boyunca her yıl için bildirimli/bildirimsiz şahit denetimi gerçekleştirme kuralına ilişkin istisna doğurucu durumlar tanımlanmıştır.
04	01	Şahit denetimleri esnasında HUDK'ların aşama-1 tetkiki organize etme yükümlülüğüne ilişkin detaylar tanımlanmıştır.
04	01	HUDK'ların HAK'a ileteceği planlanmış ve teyit edilmiş tetkik listesinin zaman aralığıyla alakalı kural 4 ay olarak değiştirilmiştir.
04	01	Şahit denetimi gerçekleştirilecek üçünü tarafla alakalı HUDK tarafından HAK Denetim Ekibine iletilecek dokümanların Türkçe ya da İngilizce dışında bir dilde olması halinde tercüme talep edilebileceği kural tanımlanmıştır
05	01	HAK Denetim Ekibinin şahit denetiminde tetkikin hangi unsurlarını gözlemleyecek şekilde yer alacağı detaylandırılmıştır.
06	01	HAK Denetim Ekibinin hazırlayacağı Şahit Denetimi Raporunda yer alacak asgari unsurlar tanımlanmıştır.
07	01	Aynı alt kategori altında birden fazla tetkike şahitlik edilmesine ilişkin uygulama detayları tanımlanmıştır.
07	01	"Akredite Helal Belgelendirme Kapsamları için Şahit Denetimi Planlaması" tablosu eklenmiş, daha evvelki versiyonda yer alan şematik gösterim kaldırılmıştır.
Tümü	02	Şahit denetimi planlamasına yönelik usul ve esasların tanımlandığı uygulama dokümanına atıflar tanımlanmıştır.
01	02	Şahit denetimlerine konu olan helal uygunluk değerlendirme alanlarının hem ürün/hizmet hem de kişi belgelendirilmesini kapsadığı yönünde ifade düzenlemeleri yapılmıştır.
01	02	Şahit denetimlerinin hangi kapsamlara yönelik gerçekleştirildiği hususu gözden geçirilmiştir.
02	02	Tanımlar arasına 'tetkik' tanımı eklenmiştir.
06 ve 08	02	3.3 Maddesi altında şahit denetimine konu tetkik/sınavın bütüncül olarak izleneceğiyle alakalı HUDK'lar için bağlayıcı kurallar tanımlanmıştır.
07	02	3.3 Maddesi altında HUDK takip tetkiklerine HAK'ın şahitlik edebilme hakkına ilişkin kural tanımlanmıştır.
07	02	3.3 Maddesi altında şahit denetim raporlarının içeriğinin nasıl olması gerektiğine ilişkin kural tanımlanmıştır.
08	02	"Akredite Helal Belgelendirme Kapsamları için Şahit Denetimi Planlaması" tablosu eklenmiş, farklı kapsamların mutlak bir helal akreditasyon çevriminde nasıl takip edileceği/gözetime konu olacağı hususu netleştirilmiştir.